

PRILOGA 2

TEMELJNA ZNANJA IN VEŠČINE IZ PSIHOTERAPIJE OTROK IN MLADOSTNIKOV

1. Posebnosti psihoterapije otrok in mladostnikov

Študij psihoterapije otrok in mladostnikov se mora poleg posebnih teoretičnih znanj že v okviru multidisciplinarnega osnovnega znanja osredotočiti na posebnosti prepletajočih se odnosov med psihoterapevtom za otroke in mladostnike ter odraslimi zaupnimi osebami, povezanimi z otroki in mladostniki ter tako ostati v neposredni povezavi s temeljnimi vprašanji, osredotočenimi na okvir obravnave klienta.

Ravno tako kot psihoterapija za odrasle tudi psihoterapija otrok in mladostnikov ni enotna psihoterapija, temveč se je oblikovala specifično v okviru različnih psihoterapevtskih šol. Zato morajo biti psihoterapevti otrok in mladostnikov sposobni upoštevati, povezovati in integrirati različne psihoterapevtske šole oziroma pristope.

Psihoterapija otrok in mladostnikov ni namenjena le otrokom in mladostnikom s psihopatološkimi motnjami, temveč išče v okviru psihoterapevtske znanosti tudi odgovore na vprašanja, povezana z vzgojo. S tem prispeva k optimizaciji zaščitnih dejavnikov, ki omogočajo boljšo preventivo. S tega vidika psihoterapija otrok in mladostnikov posega tudi na področje pedagogike.

Ti vidiki so na kratko navedeni v nadaljevanju.

1.1 Posebna znanja, potrebna za psihoterapevtsko obravnavo otrok in mladostnikov

Psihoterapevt otrok in mladostnikov ne sme imeti le psihoterapevtskega znanja, temveč mora poznati tudi razvojno psihologijo, saj bo le tako lahko uspešno delal z otroki in mladostniki. Psihoterapevt mora poznati stopnje čustvenega in kognitivnega razvoja, saj bo le tako lahko izbral izraze, ki ustrezajo otrokovemu razumevanju govora, in po drugi strani tudi razumel otrokovo govorico. Psihoterapevt mora biti seznanjen s stopnjami razvoja mišljenja, da bo lahko upošteval otrokov način mišljenja in njegovo sposobnost predstavljanja in abstraktnega razmišljanja. Znanje o poteku socialnega razvoja, moralnih sodbah in socialnih kompetencah je prav tako nujni pogoj za vzpostavitev dialoga pri komunikaciji z otrokom.

Pri tem ne zadošča poznavanje tipičnega poteka razvoja in znanje o sosledju glavnih razvojnih faz otroka. Psihoterapevt otrok in mladostnikov mora biti seznanjen tudi z odkloni od razvojnih standardov, kot so denimo izolirani ali omejeni zaostanki v razvoju govora in motorike ter težave pri usvajanju tehnike branja, pisanja in računanja, saj bo le tako znal ustrezno upoštevati njihov vpliv na otrokov psihični razvoj.

1.2 Posebna govorica pri psihoterapevtski obravnavi otrok in mladostnikov

Dejstvo, da pri psihoterapiji otrok in mladostnikov obstaja manjša enakost med terapevtom in pacientom v primerjavi s psihoterapijo za odrasle, zahteva posebne tehnike intervencij. Psihoterapevti otrok in mladostnikov morajo biti zato sposobni pri svojem delu uporabljati oblike komunikacije, ki so primerne starosti in razvojnim posebnostim, torej tudi neverbalne oblike izražanja, kot so na primer igranje, risanje in barvanje, v verbalni komunikaciji pa morajo tako pri razumevanju kot pri govoru znati uporabljati simboliko in metafore, kot je denimo delo s pravljicami in zgodbami. Psihoterapevt otrok in mladostnikov mora biti sposoben »govoriti« v komunikacijski obliki, ki jo izbere otrok, torej se mora znati igrati s predmeti, pa tudi s fantazijo in metaforami.

1.3 Posebne odnosne kompetence pri psihoterapiji otrok in mladostnikov

Odvisnost otrok in mladostnikov od njihovega ožjega in širšega socialnega okolja igra bistveno in oblikovalno vlogo v psihoterapevtskem procesu. Starši in okolje morajo biti v psihoterapiji udeleženi. Ta nujna pritegnitev staršev pa je povezana s pripravljenostjo staršev oziroma skrbnikov, ki presega formalno privolitev v okvir obravnave. Vidiki odnosov med psihoterapevtom in zaupnimi osebami otrok so del psihoterapije otrok in mladostnikov, ker se ne vzpostavi le odnos terapevt – otrok, temveč tudi odnos med terapevtom in otrokovimi zaupnimi osebami. Psihoterapevt mora upoštevati, pretehtati in oblikovati tudi to raven – proces oblikovanja odnosa z otrokovimi starši.

1.4 Posebni etični pogoji pri psihoterapiji otrok in mladostnikov

Upoštevati in pretehtati je treba posebnost psihoterapevtske obravnave otrok in mladostnikov iz etičnega vidika in moralnih pravil, ki veljajo v psihoterapevtski obravnavi, še zlasti ob upoštevanju dejstva, da je psihoterapija otrok in mladostnikov oblika terapije za varovance oziroma varovanke.

Prav dolžnost poklicne molčečnosti psihoterapevtov za otroke in mladostnike postavlja to vedno znova pred poseben izziv, ko gre za posredovanje podatkov skrbnikom otrok in mladostnikov.

- Nastanek in zgodovinski razvoj psihoterapije otrok in mladostnikov
- Razvojna psihologija, psihopatologija in salutologija: otroštvo in mladostništvo
- Diagnostika v psihoterapiji otrok in mladostnikov
- Otroška in adolescentna psihiatrija in psihofarmakoterapija
- Metode in tehnike v psihoterapiji otrok in mladostnikov

2. Temeljna znanja

- Definicije in značilnosti psihoterapije otrok in mladostnikov
- Zgodovina psihoterapije otrok in mladostnikov

- Teorije o psihoterapiji otrok in mladostnikov: vedenjske, psihoanalitične, sistemske, humanistične, integrativne teorije
- Skupni dejavniki v psihoterapiji otrok in mladostnikov
- Razvojna psihologija, psihopatologija in salutologija: nosečnost, zgodnje otroštvo, šolska leta, adolescenca
- Temeljni koncepti v diagnostiki otrok in mladostnikov
- Indikacije in kontraindikacije v psihoterapiji otrok in mladostnikov
- Nevarnosti in problematični dogodki v psihoterapiji otrok in mladostnikov
- Strokovni in etični okvirji: načela dobre prakse
- Psihoterapevtski delovni odnos: vzpostavljanje stika in razvijanje delovnega odnosa z otrokom, mladostnikom in starši
- Raziskave o psihoterapiji otrok in mladostnikov

Temeljne veščine

- Tehnike različnih psihoterapevtskih smeri: vedenjske, psihoanalitične, sistemske, humanistične in integrativne
- Uporaba kreativnih medijev: risanje, glina, glasba, ples, lutke, peskovnik, dramatizacija, lego idr.
- Uporaba posebnih metod in tehnik:
 - tehnike imaginacije,
 - varni prostor,
 - eksternalizacija,
 - pripovedovanje zgodb in pravljic,
 - uporaba metafor, šal, anekdot, kliničnih primerov,
 - delo z deli,
 - krepitev virov in moči,
 - dobro oblikovanje ciljev,
 - uporaba humorja,
 - hipnotične tehnike,
 - delo z odpori.